فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی/سال ششم/ شماره ۲٤ /زمستان ۹۳/صفحات ۹۸- ۷۹

بررسی تاثیر محافظه‌کاری بر میزان افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

سیده مریم آقا ابراهیمیان*
محمد رمضان احمدی **

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۵/۱۳ تاریخ پذیرش: ۹۳/۱۱/۰۱

چکیده:

مدیران به منظور دستیابی به مزایای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، سیاست‌های اطلاعاتی گوناگونی را بر می‌گزینند . در راستای نقش اطلاعاتی افشاء و محافظه‌کاری، این پژوهش به بررسی تأثیر محافظه کاری بر میزان افشاء اختیاری اطلاعات اطلاعات پرداخته است. به منظور سنجش محافظه‌کاری از شاخص محافظه کاری گیولی و هین (۲۰۰۰) استفاده شده است . همچنین اندازه گیری متغیر کیفیت افشاء، با استفاده از امتیازهای افشای شرکتی منتشره توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران، و بر اساس تقسیم شرکت‌ها به دو گروه شرکت‌های بزرگ و کوچک انجام گردیده است. داده‌های پژوهش با استفاده از جامعه‌ی آماری شامل ۹۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، برای دوره‌ی زمانی ۱۳۹۰-۱۳۸۵ به روش داده‌های تلفیقی و رگرسیون حداقل مربعات معمولی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بررسی فرضیات پژوهش نشان می دهد که بین میزان افشای اختیاری اطلاعات و محافظه کاری یک رابطه منفی

* کارشناس ارشد حسابداری، واحد علوم و تحقیقات خوزستان، واحد خوزستان، اهواز، ایران(نویسنده مسئول).
Email: financial.scu@gmail.com

** استادیار حسابداری، دانشگاه شهید چمران اهواز، گروه حسابداری، اهواز، ایران .
Email: m.ramezanahmadi@khouzestan.srbiau.ac.ir

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

و معنی‌دار وجود دارد و مطابق با یافته های جنسن و همکاران (۱۹۷۶) میزان افشای اطلاعات در شرکت‌های بزرگتر، بیشتر از میزان افشای اطلاعات در شرکت‌های کوچکتر است. یا به عبارتی شرکت‌های کوچکتر، محافظه کاری بیشتری نسبت به شرکت‌های بزرگتر دارند.

واژه‌های کلیدی :کیفیت افشاء، محافظه کاری، داده‌های تلفیقی،گیولی وهاین.

۱- مقدمه

مشارکت کنندگان در بازار سرمایه، همیشه دنبال اطلاعات مالی باکیفیت هستند و اطلاعات برای تأثیر گذاربودن بر تصمیمات استفاده‌کنندگان باید کیفیت لازم را داشته باشند. کیفیت اطلاعات تهیه شده به عوامل گوناگونی از قبیل به موقع بودن، بی طرفی، قابلیت پیش‌بینی و غیره بستگی دارد و عوامل ذکر شده مربوط بودن اطلاعات حسابداری را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از آنجایی که بین مدیران و سرمایه گذاران(مالکان)تضاد منافع وجود دارد ، احتمالا مدیران در دوره تصدی خود اقدام به بیش نمایی سود ها و کم‌نمایی زیان ها می‌کنند. درصورتی که کیفیت افشا پایین باشد، ناقرینگی اطلاعاتی میان مدیران و سرمایه گذاران بالا می‌رود و در نتیجه امکان مدیریت سود فرصت طلبانه به وجود می‌آید. از سوی دیگر به دلیل وجود هزینه‌های نمایندگی و تحمل این هزینه‌ها توسط مدیران، آنها مشوق هایی برای ارائه گزارش‌های مالی باکیفیت دارند. انتظار می رود شرکت های دارای کیفیت افشای بالا، اطلاعات قابل تاییدی در رابطه با عملکرد مالی، ضعف های مالی و سایر رویدادهای نامطلوب ارائه کنند . در این رابطه یکی از ویژگی های کیفی اطلاعات، محافظه کاری است که سابقه ای طولانی در حسابداری دارد.

محافظه کاری در گزارشگری مالی در انتخاب و کاربرد اصول و رویه‌های حسابداری نقشی تاریخی داشته است. بسیاری از پژوهش‌های پیشین به این نکته اشاره داشته‌اند که گزارشگری مالی به سمت محافظه‌کاری حرکت کرده است و سرعت این حرکت در پاسخ به شرایط اقتصادی و وقوع بحران‌های مالی در نوسان بوده است. با این روند بسیاری از پژوهشگران تأثیرات دو سویه محافظه کارانه در گزارشگری و افشاء را مورد توجه قرار داده اند.

با توجه به مطالب فوق می توان بیان کرد که به احتمال زیاد شرکت های دارای افشای حسابداری با کیفیت پایین به اعمال محافظه کاری ، به منظور پیشبرد اهداف مدیریتی خود دست می زنند. همچنین شرکت هایی که دارای بدهی بالایی هستند و یا زیان ده نیز می‌باشند سعی می کنند اطلاعات کمتری را افشا نمایند. لذا این پژوهش به دنبال بررسی تاثیر محافظه‌کاری بر

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

میزان افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌ها می باشد واینکه محافظه کاری در شرکتهای بزرگتر، بیشتر است یا در شرکت‌های کوچکتر؟

در ادامه مبانی نظری ،پیشینه و روش شناسی پژوهش ارایه می شود. در پایان با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون فرضیات ،تجزیه وتحلیل ،جمع بندی و نتیجه‌گیری صورت گرفته است.

۲- مبانی نظری پژوهش

با وجود مبنای نظری مبنی بر تاثیر محافظه‌کاری بر سیاست های افشاء، سایر ویژگی‌های شرکت موجب تغییراتی در سطح گزارشگری شرکت ها می‌گردد. شرکت‌های بزرگتر به دلیل اندک بودن هزینه‌های افشاء، سهولت در عرضه اوراق بهادار در بازار سرمایه، دستیابی به منابع تأمین مالی خارجی و اندک بودن اثر مغایر افشاء، به ارائه افشاء تمایل دارند. علاوه بر این بر اساس نتایج پژوهش های جنسن و مک کینگ[1] (۱۹۷۶)، حساسیت های سیاسی و اجتماعی بر روی شرکت های بزرگ بیشتر بوده و منافع عده‌ی بیشتری از استفاده کنندگان از اطلاعات در گرو افشای کافی از طرف این شرکت ها می‌باشد. اما از طرف دیگر شرکت های کوچک امکانات لازم را جهت افشا کامل اطلاعات ندارند و یا اگر بخواهند صورت‌های مالی را با افشا کامل ارائه دهند مستلزم صرف هزینه های فراوان است که فزونی مخارج بر منافع را در پی خواهد داشت.

حداقل به سه دلیل انتظار می‌رود بین اندازه‌ی شرکت و محافظه‌کاری رابطه برقرار باشد:

۱- فرضیه‌ی هزینه های سیاسی
۲- فرضیه‌ی تاثیر تجمیعی رویدادها
۳- فرضیه‌ی افشا (یا عدم تقارن اطلاعاتی)

۲-۱- هزینه های سیاسی

واتس و زیمرمن [2](۱۹۸۶) بیان کرده اند که صاحبان قدرت انگیزه دارند که برای انتقال ثروت از شرکت‌ها به خودشان یا سایر ذینفعان موضع بگیرند. این مواضع به شکل الزام بعضی از شرکت‌ها به پرداخت مبالغی برای موارد اجتماعی (آلودگی محیط زیست، زلزله، جنگ و....)، تحمیل نرخ‌های مالیات بالاتر یا محروم کردن آنها از بعضی از مزایا و حقوق صورت می‌گیرد. هزینه های تحمیل شده به شرکت‌ها تابعی از اندازه‌ی آن‌ها است، زیرا شرکت‌های کوچک‌تر کمتر

[1]- Jensen&W.Meckling
[2]-Watts&J.Zimmerma

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

مورد توجه هستند و بنابراین کمتر در معرض انتقال سیاسی ثروت واقع می‌شوند؛ در نتیجه شرکت‌های بزرگ که تحت فشارهای سیاسی هستند، انگیزه‌ی بیشتری برای استفاده از رویه‌های کاهنده‌ی سود خالص و در نتیجه حسابداری محافظه‌کارانه دارند.

۲-۲- تأثیر تجمیعی رویدادها

مفهوم زیربنایی معیار عدم تقارن زمانی در شناسایی سود و زیان، این است که محافظه‌کاری را می‌توان به وسیله‌ی تفاضل تأثیر تک تک اخبار بد نسبت به اخبار خوب، بر روی سود جاری محاسبه نمود؛ با این حال مشاهده‌ی تک تک رویدادها و نیز تأثیر اقتصادی آن‌ها بر روی سود امکان پذیر نیست. آن چه که قابل مشاهده است، سود تجمیعی دوره و تأثیر تجمیعی رویدادهای دوره بر روی آن است. تأثیر تجمیعی رویدادها نیز معمولاً به وسیله‌ی علامت بازده تجمیعی سهام در مدت دوره اندازه‌گیری می‌شود.

گیولی و همکاران (۲۰۰۷) نشان دادند تأثیر تجمیعی رویدادها (اخبار) بر روی بازده، کمتر از مجموع تأثیر انفرادی آن هاست؛ زیرا هر چه تعداد اخبار بیشتر شود احتمال این که تأثیر اخبار خوب به وسیله‌ی اخبار بد خنثی شود، بیشتر است. از طرفی جریان وقوع رویدادها در محیط فعالیت شرکت‌های بزرگ معمولا از تناوب و یکنواختی بیشتری، نسبت به محیط فعالیت شرکت‌های کوچک برخوردار است. این امر باعث می‌شود بازده شرکت‌های بزرگ کمتر تحت تأثیر وقوع یک رویداد خاص (انتشار خبر خوب یا بد) قرار گیرد در حالی که بازده شرکت‌های کوچک معمولا وابسته به یک یا چند رویداد عمده است. در نتیجه محافظه‌کاری اندازه گیری شده از طریق معیار عدم تقارن زمانی، درشرکت‌های بزرگ نسبت به شرکت‌های کوچک کمتر خواهد بود.

۲-۳- عدم تقارن اطلاعاتی (افشا)

عدم تقارن اطلاعاتی شرایطی است که در آن حالات و گزینه‌های تصمیم‌گیری برای طرفین قرارداد به طور یکسان معلوم و مشخص نباشد، و در نتیجه پیامد خاصی توسط یکی از طرفین در نظر گرفته نشود. عدم تقارن اطلاعاتی افراد داخل شرکت (از جمله مدیران) و سرمایه‌گذاران خارج از شرکت باعث ایجاد تقاضا برای محافظه‌کاری می‌شود؛ زیرا محافظه‌کاری انگیزه و توانایی مدیران را در دستکاری اعداد حسابداری کاهش می‌دهد و از این رو باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و زیان‌های ناشی از آن می‌شود.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

هرچه عدم تقارن اطلاعاتی بین افراد داخل و سرمایه‌گذاران خارج از شرکت بیشتر باشد، تقاضا برای محافظه‌کاری بیشتر خواهد بود. از آنجا که شرکت های بزرگ در مقایسه با شرکت های کوچک، اغلب به طور داوطلبانه یا اجباری مبادرت به تولید و ارائه اطلاعات عمومی بیشتری می‌نمایند و اخبار مربوط به فعالیت آنها به شکل گسترده‌تری در اختیار عموم قرار می‌گیرد، عدم تقارن اطلاعاتی درآن ها کمتر است؛ و این باعث کاهش تقاضا برای حسابداری محافظه‌کارانه در آنها می‌شود.

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین محافظه کاری و کیفیت افشای اختیاری اطلاعات در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این پژوهش شرکتها به دو گروه شرکتهای بزرگ و کوچک تقسیم بندی شده اند. سوال نخست پژوهش این است که آیا محافظه‌کاری در شرکتهای کوچک و بزرگ وجود دارد ؟ سوال دوم این است که آیا تفاوت معناداری بین درجه محافظه‌کاری و افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ و کوچک وجود دارد؟ این پژوهش از آنجا دارای اهمیت است که بطور تجربی به تحلیلگران مالی، سرمایه گذاران، مدیران و سایر استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری نشان می دهد که محافظه‌کاری حسابداری چگونه بر کیفیت افشا شرکت ها اثر گذار است.

۳-پیشینه پژوهش

در ادامه با توجه به اهمیت موضوع به تعدادی از پژوهش های انجام شده در داخل و خارج از کشور در این زمینه اشاره می‌شود:

راچ و تیلور[1] (۲۰۱۱) با بررسی پژوهش های انجام شده در حوزه محافظه کاری حسابداری با یافته های متفاوتی درباره سودمندی محافظه کاری حسابداری در ارتقای کیفیت صورت های مالی مواجه شدند. از جمله آن که محافظه کاری حسابداری، از طریق ایجاد ذخایر حسابداری نظیر ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، موجب مدیریت سود می شود. اما از طرف دیگر آن ها به این نتیجه رسیدند که محافظه کاری موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و بهبود شفافیت افشاء اطلاعات صورت های مالی می شود. نتایج پژوهش آن ها نشان می دهد که محافظه کاری حسابداری می تواند به عنوان یک مکانیزم قراردادی کارآمد برای جلوگیری از ایجاد تضاد منافع میان مدیران و سهامداران ، سهامداران و اعتبار دهندگان به کار آید.

[1]- Ruch and Taylor

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

یاتریدیس[1] (۲۰۱۱) انگیزه های شرکت‌ها را در ارائه افشای با کیفیت بررسی نمود و به این نتیجه دست یافت که شرکت‌های بزرگ، سودآور و با نقدینگی بالا، تمایل به ارائه افشای با کیفیت دارند. علاوه بر این، او نشان داد که این شرکت‌ها نیاز به تأمین مالی دارند و محافظه‌کاری مشروط کمتری را در صورت های مالی خود اعمال می‌نمایند.

هوی و همکاران[2] (۲۰۰۹) فراوانی پیش‌بینی درآمد مدیریت به عنوان یک پروکسی برای افشای داوطلبانه و تأثیر محافظه کاری را بررسی کردند و ارتباطی منفی میان افشای داوطلبانه و محافظه کاری حسابداری را نشان دادند. این یافته نشان می‌دهد که گزارش به موقع اخبار بد جایگزین افشای داوطلبانه است . با توجه به موارد ذکر شده ، بسیاری از نویسندگان محافظه کاری را موجب کاهش نیاز به افشای اخبار بد می دانند .این یافته ها نشان می دهد که محافظه کاری عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش داده، موجب تغییر استراتژی افشای مدیریت می گردد.

گیولی، هین و ناتارجان[3] (۲۰۰۷) با استفاده از مدل سری زمانی ، به بررسی قدرت و قابلیت اتکای معیار اثر تجمیعی رویدادها در اندازه گیری محافظه‌کاری پرداختند. نتایج آن‌ها بازگوکننده‌ی این بود که تأثیر تجمیعی رویدادها در شرکت‌های بزرگ‌تر باعث می‌شود محافظه کاری در صورت‌های مالی آن‌ها نسبت به شرکت‌های کوچک تر، کمتر باشد.

شهبازی و مشایخی (۱۳۹۳) به بررسی رابطه نسبت بدهی، اندازه ی شرکت و هزینه ی سرمایه شرکت با محافظه کاری مشروط وغیر مشروط پرداختند. . آنان برای سنجش محافظه کاری مشروط از الگوی احمدو دولمان (۲۰۰۷) ومحافظه کاری غیر مشروط از الگوی بیور ورایان[4] (۲۰۰۰) استفاده نمودند و برای بررسی این رابطه اطلاعات ۹۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۰ را مورد بررسی قرار دادند. تجزیه وتحلیل داده ها از طریق داده های پانل وبا استفاده از الگوی اثرات ثابت انجام گرفته وبر اساس نتایج بر گرفته از این پژوهش ،رابطه ی معنادار منفی اندازه ی شرکت تنها در الگوی محافظه کاری غیر مشروط مورد تایید قرار گرفت است.

نیکبخت و حاجی عظیمی (۱۳۹۱) به بررسی تأثیر محافظه‌کاری مشروط بر قابلیت اتکای اطلاعات و به موقع بودن افشاء پرداختند. آنان فرضیات پژوهش خود را با استفاده از اطلاعات ۱۴۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ مورد

1-Yateridis
2-Hui,S.Matsunaga&D.Morse
3-Givoly,Hayn&A.Natarajan
4-Beaver&Ryan

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که بین کیفیت افشاء و محافظه کاری مشروط رابطه منفی وجود دارد. به عبارت دیگر محافظه‌کاری مشروط و افزایش کیفیت افشا به عنوان دو سیاست اطلاعاتی جانشین به کار می‌روند. همچنین نتایج حاکی از آن بود که محافظه‌کاری مشروط رابطه منفی معناداری با به موقع بودن افشاء دارد و کاهش تمایل مدیران به ارائه به موقع اطلاعات را به دنبال دارد. علاوه بر این، نتایج بر گرفته از این پژوهش حاکی از آن بود که اعمال محافظه کاری مشروط، قابلیت اتکاء اطلاعات افشاء شده توسط شرکت‌ها را کاهش می‌دهد و موجب افزایش نوسان در پیش‌بینی ها و تفاوت آن با مقادیر واقعی می‌گردد.

کردستانی و خلیلی (۱۳۹۰) تأثیر محافظه‌کاری بر محتوای اطلاعاتی تفاضلی جریان‌های نقدی و اقلام تعهدی را اثبات کردند و نشان دادند که این محتوای اطلاعاتی در شرکت‌های با درجه محافظه‌کاری زیاد، بیشتر از شرکت هایی با درجه محافظه‌کاری کم است و بین محتوای اطلاعاتی تفاضلی با رتبه محافظه‌کاری شرکت‌ها همبستگی مثبتی وجود دارد.

۴-روش شناسی پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پژوهش های انجام شده، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر است :

فرضیه اول: افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های کوچک تاثیر معنی داری بر محافظه‌کاری دارد.

فرضیه دوم: افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ تاثیر معنی داری بر محافظه‌کاری دارد.

فرضیه سوم: بین درجه محافظه‌کاری و افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ و کوچک تفاوت معناداری وجود دارد.

۴-۱-روش جمع آوری اطلاعات، جامعه آماری و نمونه

این پژوهش از نوع کاربردی و در حوزه پژوهش های اثباتی حسابداری است که با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره و مدل‌های اقتصادسنجی انجام است. برای بررسی وجود یا عدم وجود خود همبستگی بین متغیرها ، از آماره‌ی دوربین- واتسن استفاده شده است.

جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدای سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۳۹۰ به مدت ۶ سال بوده است که در طی این دوره عضویت خود را در بورس اوراق بهادار حفظ کرده‌اند. افزون بر این، جامعه‌ی آماری با استفاده از شرایط زیر تعدیل می شود:

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

۱) شرکت باید قبل از سال ۱۳۸۵ در بورس پذیرفته شده و از ابتدای سال ۱۳۸۵ سهام آن در بورس معامله شده باشد.

۲) پایان سال مالی شرکت پایان اسفند ماه بوده و در طول دوره‌ی پژوهش نیز ، تغییر سال مالی نداشته باشد.

۳) شرکت نباید در طول دوره پژوهش، یعنی فاصله سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ ، در بورس اوراق بهادار دچار وقفه معاملاتی بیش از سه ماه نشده باشد.

پس از اعمال این محدودیت‌ها، ۹۷ شرکت، همه‌ی شرایط حضور در جامعه‌ی آماری را داشته‌اند. لذا ۹۷ شرکت به عنوان جامعه آماری انتخاب و از نمونه گیری دیگری استفاده نشده است. تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها نیز با استفاده از نرم افزار اقتصادسنجی Eviews 7 انجام شد. نحوه‌ی انتخاب تعداد شرکت‌های جامعه آماری در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول(۱): نحوه‌ی انتخاب تعداد شرکت‌های جامعه آماری

شـــــــــــرح	تعداد	تعداد
تعداد شرکت‌های موجود در بورس تهران تا پایان سال ۱۳۹۰ .		**۳۷۵**
تعداد شرکت‌هایی که طی قلمرو زمانی پژوهش وارد بورس شده اند.	**۲۵**	
تعداد شرکت‌هایی که سال مالی آنها طی دوره مالی ۱۲/۲۹ ختم نمی‌شود.	**۱۱۸**	
تعداد شرکت‌هایی که به فعالیت واسطه گری و سرمایه گذاری اشتغال دارند .	**۲۸**	
تعداد شرکت‌هایی که اطلاعات آنها برای محاسبه متغیرها ناقص یا در دسترس نبوده اند.	**۱۰۵**	
جـمـــــــع		**۲۷۶**
تعداد شرکت‌های جامعه آماری		**۹۷**

ماخذ: محاسبات پژوهشگران

۵- تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

۵-۱- متغیر وابسته: محافظه کاری

این پژوهش شاخص محافظه‌کاری حسابداری را با استفاده از مدل گیولی و هاین (۲۰۰۰)، محاسبه و اندازه‌گیری می‌کند. مدل مزبور در ذیل آورده شده است:

رابطه (۱): $$CONS_{it} = \frac{accrual}{ASSETS_t} * (-1)$$

که در آن: Accrual: اقلام تعهدی عملیاتی، assets: جمع دارایی‌ها در اوّل دوره می باشد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

اقلام تعهدی عملیاتی ازتفاوت سود خالص و جریان نقدی عملیاتی به علاوه هزینه استهلاک به دست می‌آید. به عقیده گیولی و هین (۲۰۰۰) رشد اقلام تعهدی می تواند شاخصی از تغییر در درجه محافظه کاری حسابداری در طول یک دوره بلند مدت باشد. به بیانی دیگر اگر اقلام تعهدی افزایش یابد، در آن صورت محافظه کاری کاهش می یابد و بر عکس، از این رو برای تعیین جهت تغییرات محافظه کاری اقلام تعهدی در عدد منفی یک ضرب می شود. دلیل انتخاب مدل بالا برای اندازه گیری محافظه کاری حسابداری به قرار زیر است:

الف) مدل‌های موجود برای اندازه گیری محافظه کاری از جمله مدل باسو و مدل پنمن و ژانگ که در برخی از پژوهش‌های داخلی نیز از آنها استفاده شده، در اندازه گیری محافظه کاری با خطای زیادی مواجه هستند.

ب) اطلاعات مدل مورد استفاده این پژوهش، مبتنی بر اطلاعات حسابداری است و در آن از شاخص های بازار استفاده نمی شود. لذا با توجه به دسترسی به اطلاعات صورتهای مالی، برای اندازه گیری محافظه کاری نهفته در صورت‌های مالی، این مدل نسبت به سایرمدل ها برای بازارهای در حال توسعه نظیر بازار سرمایه ایران ، مناسب تر است.

۵-۲- متغیرهای مستقل: افشای اختیاری

متغیر مستقل این پژوهش، سطح افشای اختیاری یا داوطلبانه است. برای سنجش این متغیر از امتیازهای تعلق گرفته به هر شرکت که توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و از طریق اطلاعیه" کیفیت افشا و اطلاع‌رسانی مناسب "منتشر می‌شود، استفاده می‌شود. امتیازهای کیفیت افشای شرکت های پذیرفته شده برای دوره های ۳، ۶، ۹ و ۱۲ ماهه محاسبه و توسط سازمان بورس و اوراق بهادار هر سال منتشر می گردد. این امتیازها، ارزیابی بورس دربارهٔ میزان آگاهی بخشی افشای شرکتی را منعکس می نماید. مزایا و دلایل استفاده از این معیار سنجش کیفیت افشا به شرح زیر است.

الف) امتیازهای کیفیت افشای شرکت ها توسط سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و بر اساس شاخص‌های دقیق و عینی از قبیل زمان ارائه اطلاعات مربوط و تفاوت پیش بینی ها با نتایج واقعی محاسبه شده است. بنابراین، معیار مورد استفاده از عینیت و قابلیت اتکای کافی برخوردار است.

ب) بر خلاف پژوهش‌های انجام شده در زمینه افشا در بورس اوراق بهادار تهران که اغلب در خصوص افشای اجباری می‌باشند، این پژوهش افشا اختیاری اطلاعات را بررسی می کند.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

پژوهش های قبلی نشان دادند که سطح افشا با تمرکز مالکیت، اندازه و اهرم شرکت، همبستگی دارد. لانگ و لاندهلم (۱۹۹۶) به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های با شاخص افشای بالاتر، نسبت به شرکت‌های با شاخص پایین تر بزرگترند. همچنین لاندهلم و مایرز (۲۰۰۲)، رشد گذشته و زیان حسابداری را به عنوان متغیرهای کنترل، در نظر گرفتند. لذا در این پژوهش نیز برای قیاس با پژوهش های دیگران از اهرم مالی و زیان شرکت به عنوان متغیر کنترلی استفاده خواهد شد.

اندازه شرکت بدین‌صورت محاسبه می‌شود که در ابتدا میانگین جمع کل دارایی‌های شرکت ها محاسبه و شرکت‌هایی که میزان دارایی های آنها از میانگین مجموع دارایی‌ها بیشتر باشد اصطلاحا شرکت‌های بزرگ و شرکت‌هایی که دارایی‌های آنها از میانگین کمتر باشد را شرکت‌های بااندازه کوچک تلقی می‌نماییم. سپس شرکت‌ها را به دوگروه بزرگ و کوچک تقسیم کرده و میزان اندازه شرکت را در متغیر مستقل یعنی افشا ضرب می نماییم. ضریب بدست آمده در مدل رگرسیون نشان دهنده نوع رابطه بین اندازه شرکت‌ها و درجه محافظه کاری خواهد بود. ضمنابه دلیل بزرگ بودن حاصلضرب میزان دارایی‌ها در کیفیت افشا، از لگاریتم حاصلضرب مزبور استفاده شده است تا اعداد دارای همگنی و تجانس بیشتری باشند.

۵-۳- متغیرهای کنترلی

در این پژوهش از دو متغیر اهرم شرکت و زیان استفاده شده است. معمولا شرکت های با بدهی بالا معمولا افشای کمتری دارند در واقع سعی می کنند اطلاعات کمتری را در مورد میزان وام‌ها، وثیقه‌ها، دارایی های در رهن بانک و... افشا نمایند لذا هر چه شرکت دارای اهرم مالی بالاتری باشد سطح کمتری از اطلاعات را افشا خواهد کرد. همچنین شرکت‌هایی که دارای زیان می‌باشند نیز معمولا سعی می‌کنند اطلاعات کمتری را افشا نمایند.

۵-۳-۱- اهرم

با این نسبت کل وجوهی که از محل بدهی ها تـأمین شده محاسبه می شود و از تقسیم کل بدهی ها بر کل دارایی ها به دست می‌آید. این نسبت نشان می‌دهد که چه مقدار از دارایی‌های شرکت از طریق بدهی و استقراض و چه میزان از طریق سرمایه تأمین شده است. معمولا شرکت‌های که از نسبت اهرمی بالایی برخوردارند اطلاعات کمتری را افشا می نمایند.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

رابطه(۲):

$$L = \frac{Debt_{it}}{Asset_{it}}$$

۵-۳-۲- زیان شرکت

برابر زیان گزارش شده در صورت سود و (زیان) موجود در صورت‌های مالی می‌باشد.

۵-۴- مدل‌های استفاده شده برای آزمون فرضیه های پژوهش

مدل‌های مورد استفاده در این پژوهش شامل مدل ۱ و ۲ که به ترتیب نشان دهنده مدل رگرسیونی شرکت‌های کوچک و بزرگ خواهد بود به شرح زیر خواهد بود:

مدل (۱) :

$$CONS_{it}=\beta_0+ \beta_1 VD_{it}+ \beta_2 SizeSmall_{it}*VD_{it}+ \beta_3 Loss_{it}+ \beta_4 Leve_{it}+\varepsilon_{it}$$

مدل (۲) :

$$CONS_{it}=\beta_0+ \beta_1 VD_{it}+ \beta_2 Size_{it}Big*VD_{it}+ \beta_3 Loss_{it}+ \beta_4 Leve_{it}+\varepsilon_{it}$$

ضریب β_2 نشان دهنده رابطه بین اندازه شرکت ها و درجه محافظه‌کاری خواهد بود. CONS: شاخص محافظه کاری، VD: شاخص افشای اختیاری، SIZEBIG*VD: ضریب اندازه شرکت‌های بزرگ در افشا، SIZESMALL*VD: ضریب اندازه شرکت‌های کوچک در افشا، LOSS: زیان شرکت، LEVE: اهرم مالی شرکت، β: ضرایب و ε: جزء خطا است.

۶ -آزمون فرضیات پژوهش

۶-۱-آزمون پایایی متغیرهای پژوهش: آزمون ریشه واحد

قبل از تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه ها باید پایایی متغیرها مورد بررسی قرار گیرد. پایایی متغیرها به این معنا است که میانگین و واریانس متغیرهای پژوهش بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. درنتیجه استفاده از این متغیرها در مدل، باعث بوجود آمدن رگرسیون کاذب نمی شود. آزمون ریشه واحد با استفاده از روش های آزمون لوین، لین و چو(۲۰۰۲)، آزمون ایم، پسران و شین (۲۰۰۳) ، آزمون ریشه واحد فیشر دیکی فولر تعمیم یافته و آزمون ریشه واحد فیشر فلیپس پرو (۲۰۰۱) انجام شده است. نتایج آزمون پایایی متغیرها نشان می‌دهد که

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

p.value تمامی متغیرها کمتر از ۵٪ درصد بوده و متغیرهای پژوهش پایا می‌باشند؛ بنابراین، فرضیه صفر مبنی بر ریشه واحد داشتن متغیرها رد می‌شود.

جدول (۲) : آزمون ریشه واحد برای متغیرها

متغیرها	لوین، لین و چو		ایم، پسران و شین		دیکی فولر تعمیم یافته		فیشر، فلیپس/ پرو	
	آماره	p.v	آماره	p.v	آماره	p.v	آماره	p.v
Cons	-۲۶,۲۱	۰,۰۰۰	-۵,۵۴	۰,۰۰۰	٤٦١,٤	۰,۰۰۰	٦۰۸,۲	۰,۰۰۰
Vd	-۱٤,۰٦	۰,۰۰	-۱۲,۱۳	۰,۰۰۱	۲۸٤,۵	۰,۰۰۱	۳۷۲,۳	۰,۰۰۰
Sizebig*vd	-۵,۰۱	۰,۰۰۰	-۵,۳۵	۰,۰۲	۱۵۲,۳	۰,۰۰	470.3	۰,۰٤۵
Sizesmall*vd	-۸,۱۲۵	۰,۰۰۰	-۹,۲۷۹	۰,۰۰	۲۰۵,۸	۰,۰۱۲	۲٤۷,۳	۰,۰۱۲

ماخذ: محاسبات پژوهشگران

۶-۲- مراحل تخمین مدل به وسیله داده‌های ترکیبی

پیش از آنکه به آزمون فرضیه ها پرداخته شود ، ابتدا به نحوه تخمین مدل ها اشاره می شود. به منظور تخمین مدل های پژوهش از تکنیک داده‌های تلفیقی استفاده شده است. تخمین معادلات با استفاده از داده های تلفیقی و برای همه شرکت های نمونه در طی سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ انجام گرفت. آنگاه بر اساس این تخمین های به دست آمده و به کمک آزمون های آماری t و احتمال محاسبه شده (p-value) به قضاوت و ارزیابی در مورد هر یک از فرضیه های پژوهش پرداخته می شود.

سؤالی که اغلب در مطالعات کاربردی مطرح می‌شود این است که آیا شواهدی دال بر قابلیت ادغام شدن داده‌ها وجود دارد یا این که مدل برای تمام واحدهای مقطعی متفاوت است. برای این منظور سوالی که مطرح می‌شود این است که آیا ناهمگنی یا تفاوت های فردی بین مقاطع وجود دارد یا خیر؟ در صورت وجود ناهمگنی از روش داده های تابلویی و در غیر این صورت از روش داده‌های تلفیقی با رویکرد حداقل مربعات معمولی جهت تخمین مدل استفاده می‌شود. در ادامه به بررسی وجود این تفاوت های فردی از طریق آزمون F لیمر پرداخته می شود.

۶-۳-آزمون F لیمر یا چاو(بررسی همسانی عرض ازمبدأهای مقاطع)

برای انتخاب بین روش های داده های تابلویی و داده های تلفیقی ، از آزمون F لیمر استفاده شد. در آزمون F لیمر ، فرضیه H_0 یکسان بودن عرض از مبدأ ها (داده های تلفیقی) در مقابل فرضیه مخالف H_1، ناهمسانی عرض از مبدأها (روش داده های تابلویی) قرار می گیرد. نتیجه این

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

آزمون که در جدول (۳) به شرح زیر می‌باشد نشان می دهد که در هر دو مدل ، مقاطع مورد بررسی همگن بوده و روش داده‌های تلفیقی مناسب تر می‌باشند.

جدول (۳): نتایج آزمون چاو (F مقید) در بررسی دو مدل پژوهش

آزمون چاو	مدل های پژوهش	آماره t	p-value	df	نتیجه آزمون	نوع آزمون
عرض از مبدأهای مقاطع یکسان می باشند	مدل (۱)	۲,۱۰۸	۰,۰۶	۵,۳۶۰	H_0 رد نمی شود	مدل داده‌های تلفیقی pooled data
	مدل (۲)	۳,۲۱	۰,۰۹	۵,۱۹۱	H_0 رد نمی شود	مدل داده‌های تلفیقی pooled data

منبع: محاسبات پژوهشگران

در راستای رسیدن به اهداف پژوهش که به بررسی تأثیر محافظه‌کاری بر افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد نتایج به شرح زیر بدست آمده است:

۶-۴- نتایج آزمون فرضیه‌ی اول

در این فرضیه به بررسی رابطه‌ی بین درجه محافظه‌کاری و افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های کوچک در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شده است. نتایج آزمون مدل پژوهش و آماره‌ی t مزبور به فرضیه‌ی اول در جدول شماره‌ی (۳) نشان داده شده است. نتایج این جدول بیان می‌کند که مقدار آماره‌ی p-value برای متغیر فرضیه‌ی اول، یعنی افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های کوچک ۰,۰۰۰ می‌باشد. با توجه به این‌که سطح خطای در نظر گرفته شده برای این پژوهش ۵٪ بوده است، بنابراین متغیر افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های کوچک تاثیر معناداری بر محافظه کاری داشته است و فرضیه‌ی اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار می‌گیرد. ضریب متغیر مستقل اول یعنی افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های کوچک منفی می‌باشد. در نتیجه، نوع رابطه‌ی بین این متغیر و محافظه‌کاری رابطه‌ای منفی و مستقیم بوده و با افزایش افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های کوچک ، محافظه‌کاری کاهش می یابد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

یا به عبارت دیگر هر چه شرکت کوچکتر باشد اطلاعات کمتری را افشا می‌کند و درجه محافظه کاری بیشتری را نیز خواهد داشت. همچنین بین متغیرهای کنترلی و محافظه کاری یک رابطه مثبت وجود دارد بدین معنی که شرکت‌هایی که دارای اهرم مالی بالایی هستند (نسبت بدهی بالا) و شرکت‌های زیان ده؛ معمولا محافظه کاری بیشتری را در دستور کار خود قرار می‌دهند و سعی می کنند اطلاعات کمتری را در مورد زیان ها و بدهی های خود افشا نمایند. در نتیجه؛ افشای کمتر و محافظه کاری بیشتری خواهند داشت.

جدول (٤): نتایج آزمون فرضیه اول

شـــرح	پارامتر	ضریب	t-static	p-value	F-static p-value
عرض از مبدأ	β_0	۰,٤۸۱	۳,٦٥۹	۰,۰۰۰	
VD	β_1	-۰,۱۱٥	۲,۸۹	۰,۰۰٤	۱٥,۰۲
SmallSize*VD	β_2	-۰,۱۷۳	-۳,۷۸	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
Loss	β_3	۰,۰۷	-۳,۳۲	۰,۰۰۰	
Leve	β_4	۰,۰۳	٤,۸۱	۰,۰۰۰	
R-squared		۰,۳٦۳			
Adjusted-R-squared		۰,۳٤۱			
D-W		۱,۷۰٥			

منبع: محاسبات پژوهشگران

همان‌گونه که در جدول (۴) مشاهـده می‌شود، آماره‌ی F با سطح اطمینان ۹۹٪ معنی‌دار است. بنابراین، مدل پژوهش در کل معنی دار بوده و متغیرهای مستقل و کنترلی توانایی توضیح متغیر وابسته را دارند. علاوه بر این، ضریب تعیین حاصل از آزمون مدل ۰,۳۶ بوده است. این رقم نشان می‌دهد که حدوداً ۰,۳۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته یعنی محافظه‌کاری ناشی از متغیرهای مستقل و کنترل موجود در مدل بوده و ۰,۶۴ درصد دیگر تغییرات آن ناشی از سایر عوامل است.

همچنین ملاحظه مقادیر آماره دوربین -واتسن موید این مطلب است که بین اجزا اخلال مدل، خود همبستگی وجود ندارد زیرا این مقادیر در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشند.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

با توجه به نتایج حاصل از آزمون مدل پژوهش، ضرایب مدل به صورت رابطه‌ی زیر خواهد بود:

مدل (۳) :

$$CONS_{it}=0.481-0.115VD_{it}smallSize_{it}*VD_{it}+0.07Loss_{it}+0.03Leve_{it}+\varepsilon_{it}$$

۶-۵- نتایج آزمون فرضیه دوم

در این فرضیه به بررسی رابطه‌ی بین درجه محافظه‌کاری و افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شده است. نتایج آزمون مدل پژوهش و آماره‌ی t مزبور به فرضیه‌ی دوم در جدول شماره‌ی (۵) نشان داده شده است. نتایج این جدول بیان می‌کند که مقدار آماره‌ی p-value برای متغیر فرضیه‌ی دوم، یعنی افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ ۰,۰۰۰ می‌باشد. با توجه به این‌که سطح خطای در نظر گرفته شده برای این پژوهش ۵٪ بوده است، بنابراین متغیر افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ تاثیر معناداری بر محافظه کاری داشته است و فرضیه‌ی دوم پژوهش نیز در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار می‌گیرد. ضریب متغیر مستقل دوم یعنی افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ منفی می‌باشد. در نتیجه، نوع رابطه‌ی بین این متغیر و محافظه‌کاری رابطه‌ای منفی و مستقیم بوده و با افزایش افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ ، محافظه کاری کاهش می یابد. البته شدت این رابطه منفی کمتر از شدت درجه محافظه کاری در شرکت‌های کوچک می باشد. همچنین بین متغیرهای کنترلی و محافظه کاری یک رابطه مثبت وجود دارد بدین معنی که شرکت‌هایی که دارای اهرم مالی بالایی هستند (نسبت بدهی بالا) و شرکتهای زیان ده؛ معمولا محافظه کاری بیشتری را در دستور کار خود قرار می‌دهند و سعی می کنند اطلاعات کمتری را در مورد زیان ها و بدهی های خود افشا نمایند. در نتیجه؛ افشای کمتر و محافظه کاری بیشتری خواهند داشت.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

جدول (۵): نتایج آزمون فرضیه دوم

شـــرح	پارامتر	ضریب	t-static	p-value	F-static p-value
عرض از مبدأ	β_0	-۰,۱۲	-۳,۸۳	۰,۰۰۰	
VD	β_1	-۰,۲۵۲	-۳,۴۴	۰,۰۰۰	۱۴,۷۹
bigSize*VD	β_2	-۰,۳۲۵	۳,۴۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰
Loss	β_3	۰,۲۱	-۲,۱۰	۰,۰۲	
Leve	β_4	۰,۰۶	۴,۰۵	۰,۰۰۰	
R-squared	۰,۵۷۸				
Adjusted R-squared	۰,۵۳۲				
D-W	۱,۵۵۰				

منبع: محاسبات پژوهشگران

همان‌گونه که در جدول (۴) مشاهـده می‌شود، آماره‌ی F با سطح اطمینان ۹۹٪ معنی‌دار است. بنابراین، مدل پژوهش در کل معنی دار بوده و متغیرهای مستقل و کنترلی توانایی توضیح متغیر وابسته را دارند. علاوه بر این، ضریب تعیین تعدیل شده‌ی حاصل از آزمون مدل ۰,۵۳ بوده است. این رقم نشان می‌دهد که حدوداً ۰,۵۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته یعنی محافظه‌کاری ناشی از متغیرهای مستقل و کنترل موجود در مدل بوده و ۰,۴۷ درصد دیگر تغییرات آن ناشی از سایر عوامل است.

همچنین ملاحظه مقادیر آماره دوربین -واتسن موید این مطلب است که بین اجزا اخلال مدل، خود همبستگی وجود ندارد زیرا این مقادیر در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشند.

با توجه به نتایج حاصل از آزمون مدل پژوهش، ضرایب مدل به صورت رابطه‌ی زیر خواهد بود:

مدل (۴) :

$$CONS_{it}= -0.12-0.252VD_{it}bigSize_{it}*VD_{it}+0.21Loss_{it}+0.06Leve_{it}+\varepsilon_{it}$$

فرضیه سوم بیان می‌کند که بین درجه محافظه‌کاری و افشاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ و کوچک تفاوت معناداری وجود دارد.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

محافظه کاری انگیزه و توانایی مدیران را در دستکاری اعداد حسابداری کاهش می‌دهد و از این رو باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و زیان های ناشی از آن می‌شود. هرچه عدم تقارن اطلاعاتی بین افراد داخل و سرمایه‌گذاران خارج از شرکت بیشتر باشد، تقاضا برای محافظه‌کاری بیشتر خواهد بود. از آنجا که شرکت های بزرگ در مقایسه با شرکت های کوچک، اغلب به طور داوطلبانه یا اجباری مبادرت به تولید و ارائه اطلاعات عمومی بیشتری می‌نمایند و اخبار مربوط به فعالیت آنها به شکل گسترده‌تری در اختیار عموم قرار می‌گیرد، عدم تقارن اطلاعاتی درآن‌ها کمتر و افشای اطلاعات بیشتری خواهد داشت؛ و این باعث کاهش تقاضا برای حسابداری محافظه‌کارانه در آنها می‌شود. در نتیجه محافظه کاری در شرکت‌های بزرگ، کمتر از شرکت‌های کوچک است.

برای تعیین وجود تفاوت درجه محافظه کاری و افشـــاء اختیاری اطلاعات در شـــرکت های بزرگ و کوچک مقایســه ضــرایب این دو متغیر اســتفاده می کنیم. همانطور که در جدول (۳) و (۴) مشـخص است ضریب افشای اطلاعات در شرکت های با اندازه کوچک ۰,۱۷- بوده در حالی که این ضــریب برای شــرکتهای بزرگ ۰,۳۲- بوده اســت. این نتیجه بدان معنی اســت که بین درجه محافظه‌کاری و افشـاء اختیاری اطلاعات در شرکت‌های بزرگ و کوچک تفاوت وجود دارد. به عبارت دیگر میزان درجه محافظه کاری در شــرکت‌های کوچکتر بیشــتر از محافظه کاری در شـــرکت‌های بزرگتر اســـت. (۱۷٪-<۳۲٪-). همچنین برای تعیین وجود تفاوت معنادار بین ضـرایب از آزمون t-test اسـتفاده گردید که نتایج نشـان داد بین ضرایب تفاوت معناداری وجود دارد. نتایج یافته های این پژوهش با یافته های پژوهش جنســن و مک کینگ (۱۹۷۶)، واتس و زیمرمن (۱۹۸۶)، گیولی، هین و ناتارجان (۲۰۰۷) ، لافوند و واتز(۲۰۰۸) و نیکبخت و حاجی عظیمی (۱۳۹۱) مبنی بر بالا بودن کیفیت افشا در شرکت‌های بزرگ (کمتربودن محافظه کاری) نسبت به شرکت‌های کوچک مطابقت دارد.

۷-بحث و نتیجه گیری

کیفیت افشا و ارائه گزارش های مالی مربوط و قابل اتکا، از جمله موضوع های مهم در حوزه مالی و حسابداری است. شرکت‌ها می‌توانند از طریق ارائه گزارش های مالی با کیفیت به ارزش بهتری دست یابند و مورد توجه تحلیل گران و سرمایه گذاران قرار گیرند. گزارش های مالی با کیفیت به ارزیابی عملکرد مدیران و تصمیمات سرمایه گذاری صحیح کمک می‌کند.کیفیت اطلاعات حسابداری می‌تواند از طریق اعمال محافظه کاری کمتر و شفافیت اطلاعاتی بیشتر، افزایش یابد. در این پژوهش فرض شد که رعایت الزامات افشا منجر به کاهش محافظه کاری

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

می‌شود و شرکت های با اندازه بزرگتر وکیفیت افشای بیشتر، اقدام به اعمال محافظه کاری کمتری می‌کنند. برای اندازه گیری کیفیت افشا، از رتبه کلی داده شده به شرکت ها توسط سازمان بورس و اوراق بهادار و برای اندازه گیری محافظه کاری از مدل گیولی و هین (۲۰۰۰) استفاده شد. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که با افزایش کیفیت افشا ، میزان محافظه کاری کاهش می یابد. به عبارت دیگر شرکت هایی که الزامات افشای اطلاعات را رعایت می کنند، کمتر اقدام به محافظه کاری می نمایند. همچنین شدت اعمال محافظه کاری در شرکت‌های کوچک بیشتر از شرکت‌های بزرگ می باشد.

۸-پیشنهادها

طبیعی است نتایج این پژوهش براساس اطلاعات موجود و محدودیت‌های زمانی و مکانی به‌دست آمده است و به نظر می‌رسد برای تکامل آن پیشنهاد می‌شود پژوهش های زیر نیز انجام گیرد:

الف-در این پژوهش از امتیاز کلی کیفیت افشای سال شرکت‌ها استفاده شد؛ پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی از امتیازهای به موقع بودن و قابل اتکا بودن به صورت جداگانه استفاده و رابطه آن ها با محافظه کاری بررسی شود.

ب-در این پژوهش برای اندازه گیری محافظه کاری از مدل گیولی و هین استفاده شده است. پیشنهاد می‌شود در پژوهش های آتی از سایر مدل‌های اندازه گیری مانند مدل باسو استفاده شود.

ج-پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی به بررسی رابطه بین محافظه کاری مشروط و نامشروط با سطح کیفیت افشای اطلاعات پرداخته شود.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

منابع

۱- اعتمادی، حسین؛ امیرخانی، کوروش؛ رضایی، محبت ،(۱۳۹۰)، «محتوای ارزشی افشای اجبای : شواهدی از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، **فصلنامه بورس اوراق بهادار**، شمارهٔ ۱۳، سال چهارم. صص ۲۳۵-۲۵۲.

۲- کردستانی، غلامرضا و خلیلی ، مهدی، (۱۳۹۰) ،« تأثیر محافظه کاری بر محتوای اطلاعاتی تفاضلی ،جریان های نقدی و اقلام تعهدی»، **فصلنامه دانش حسابداری**، ش ۴، صص ۱۱۴-۵۳.

۳- کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، (۱۳۸۶)، **استانداردهای حسابداری ایران**، تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.

۴- لشکری، زهرا و شیرزادی، نادر، (۱۳۸۸)،« بررسی رابطه سطح افشاء و بازده سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران»، **پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی**، سال ، اول، شماره سوم، ص91 -۷۵.

۵-مجید شهبازی وبیتا مشایخی، (۱۳۹۳) ، بررسی رابطه نسبت بدهی، اندازه ی شرکت وهزینه ی سرمایه شرکت با محافظه کاری مشروط وغیر مشروط، **مجله دانش حسابداری**، سال پنجم، شماره۱۶،صص۳۳تا۵۴.

۶- نیکبخت، محمدرضا و حاجی عظیمی، فرزاد ،(۱۳۹۱)،« تأثیر محافظه‌کاری مشروط بر قابلیت اتکای اطلاعات و به موقع بودن افشاء.» **پژوهش‌های حسابداری مالی**، سال پنجم، شماره دوم، شماره ۱۶، صص ۳۳- ۵۲.

7- Ahmad,k. And Verrecchia, R.E"The economic Consequences of increased disclosure. Journal of Accounting Research 38, 1999, 91-
7- Ahmad,k. And Verrecchia, R.E"The economic Consequences of increased disclosure. **Journal of Accounting Research** 38, 1999, 91-124.

8- Basu, S. "The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings". **Journal of Accounting and Economics**, 24, 1997, 3−37.

9-Cano-Rodrguez, M. "Big auditors, private firms and accounting **conservatism**: Spanish evidence". **European Accounting** rview, 19(1), 2010, 131−159.

10- Givoly D., Hayn C. The changing Time-series Properties of Earnings, Cash Flows and Accruals: Has Financial Reporting

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]

Become More Conservative?, **Journal of Accounting and Economics**; 29(3):2000, 287- 320.

11-Givoly, D., C. Hayn and A. Natarajan. Measuring reporting conservatism.**The** Accounting Review, 2007; 82: 65-106.

12- Hendriksen, Eldon .S and Van Breda, Michael .F , **Accounting Theory** ,McGraw-Hill; 1992.

13- Hui, K., S. Matsunaga, and D.Morse. The impact of conservatism on management earnings forecasts. **Journal of Accounting &Economics**, 47 (3), 2009.(Jun),192.

14-Iatridis, M.Accounting discloser, accounting quality and conditional and unconditional conservatism. **International review of financial analysis**, 2011, pp.88-102.

15- Jensen, M. and W. Meckling. "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs 16- Lobo, G. J. and Zhou, J. Did Conservatism in Financial Reporting Increase After the Sarbanes-Oxley Act?Initial Evidence. **Accounting Horizons**, 2006, 20, 57-73.

16-Lang, M., and R. Lundholm, "Corporate disclosure policy and analyst behavior". **Accounting Review**, 1996, 71, 467–492.

17- Lundholm, R, and mayers, l, , 2002, Bringing the futher forward ; the effect of disclosure on the return- earning , **jornal of finance** , 50 ; 573-608.

18- LaFond, R., Watts, R. The information role of conservatism. **The Accounting Review** 2008; 83 (2): 447–478.

19- Petersen, C. And T. Plenborg (2006)."Voluntary disclosure and information asymmetry in Denmark". **Journal of International Accounting Auditing & Taxation** 15(2): pp 127.

20-Singhvi, S.S. and Desai, H.B. (1971), an Empirical Analysis of Financial Disclosure, **Accounting Review**, 46(1), pp. 129-139.

21-Watts, R., and J. Zimmerman. Positive Accounting Theory, Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall; 1986.

22- Yateridis W.Bankruptcy and Insolveny Accounting "Practice and procedure; New York: The Ronald Press Company.2011.

[Downloaded from qfaj.mobarakeh.iau.ir on 2026-11-22]